

OPRECHT & DOORLEEFD

Visie op erkenning en herstel
na gesloten jeugdzorg

Inleiding

De gesloten jeugdzorg was ooit bedoeld om kinderen en jongeren met ernstige problemen (in crisis, onveiligheid of met gedrag waar niemand zich nog raad mee weet) te beschermen en te helpen. Jongeren met een geschiedenis van traumatische gebeurtenissen, verwaarlozing of soms ook geweld, uit gezinnen die het niet aankonden en voor wie eerdere vormen van hulp niet genoeg hadden geholpen. Een gesloten plaatsing in de jeugdzorg leek daarom nog de enige uitweg. Jarenlang was het gesloten plaatsen van kinderen en jongeren die het moeilijk hadden en met wie (pleeg)ouders en hulpverlening geen raad wisten, een maatschappelijk geaccepteerde praktijk.

En al daalt het aantal de laatste jaren, nog steeds worden jongeren gesloten geplaatst. Vanaf 2005¹ gaat het in totaal om circa 25.000 jongeren²: jongeren met een civielrechtelijke maatregel in een Justitiële Jeugdinrichting (JJI) of in de JeugdzorgPlus. In 2008 werd de JeugdzorgPlus in het leven geroepen om te voorkomen dat jongeren met een civielrechtelijke maatregel samen met jongeren met een strafrechtelijke maatregel in een JJI's terecht kwamen.

Wat jongeren had moeten helpen heeft hen verder van huis gebracht. En dat is zacht gezegd. De gesloten jeugdzorg was een gesloten systeem waarin machtsongelijkheid en machtsuitoefening nooit ver weg waren³. Waar jongeren weinig in te brengen hadden, waar een cultuur van beheersing met regels en sancties heerste, tot en met isolatie en fixatie. Waar machteloosheid met repressie werd bestreden. De gesloten jeugdzorg bood een in de basis onveilige omgeving waar de trauma's van de jongeren vaak niet werden (h)erkend en begrepen, waar trauma's juist verergerden en leidden tot verdere onthechting en beschadiging. En dat gebeurt nog steeds.

In de geslotenheid lukt het niet om de liefdevolle zorg te bieden die de jongeren nodig hebben en verdienen.

Dat we nu vraagtekens zijn gaan zetten bij het opsluiten van kinderen en jongeren en dat er gesproken wordt over excuses aanbieden, is niet vanzelf gekomen. Daar is veel strijd voor nodig geweest. En degenen die de schade dragen hebben hard moeten roepen. Jason Bhugwandass legde met zijn persoonlijke verhaal en scherpe vergelijking met de toeslagenaffaire bloot hoe structureel falen, machteloosheid en institutionele doofheid óók in de jeugdzorg voorkomen – waarmee hij opriep tot een collectieve aanklacht. Zijn onderzoek naar de ervaringen van jongeren met ZIKOS heeft deze inzichten alleen maar onderstreept. Ook de stichting ExpEx⁴ heeft met grote regelmaat de kwestie aangekaart. Tegelijkertijd groeide bij verschillende jeugdzorg instellingen het besef dat er geen jongeren meer gesloten geplaatst zouden moeten worden. En in de Tweede Kamer pakte Sylvana Simons (BIJ1) in 2022 de handschoen op met een motie die opriep het leed dat kinderen en jongeren in de gesloten jeugdzorg is aangedaan, te erkennen en hiervoor excuses te maken. In 2024 volgde Sarah Dobbe (SP) met opnieuw een oproep tot excuses.⁵ De politieke erkenning dat het hier

¹ Vanaf dit jaar zijn de aantallen goed te achterhalen en worden ook de aantallen jongeren die met een civiel rechtelijke maatregel in een JJI meegenomen.

² Zie de concept cijfers van Jeugdzorg Nederland:

<https://docs.google.com/document/d/1rKWIOZQwLjxsawZlhgVW1177Pvm8knVd/edit?usp=sharing&oid=110763532275143384354&rtpof=true&sd=true>

³ Niet in de laatste plaats omdat JJI's in hoog tempo omgevormd waren tot JeugdzorgPlus instellingen met medeneming van personeel en regime, vaak ook in dezelfde gebouwen.

⁴ ExpEx is (sinds 2020) een landelijke stichting van 'Experienced Experts': ervaringsdeskundige jongeren die zich inzetten voor het verbeteren van de jeugdhulp.

⁵ De motie van Sylvana Simons kreeg geen meerderheid in de Kamer. De motie van Sarah Dobbe werd wel aangenomen.

niet om een incidenteel probleem ging maar om een systemisch probleem groeide. In maart 2025 werd het amendement van Lisa Westerveld (GroenLinks/PvdA) over erkenning en herstel aangenomen dat de aanzet was tot concrete herstelgerichte stappen – waarbij het niet meer alleen gaat over wat herstel betekent voor jongeren, maar waar óók de vraag wordt gesteld wie collectief de verantwoordelijkheid nemen voor de schade die is toegebracht.

Met deze visie pakken we de draad op door een eerste begin van een antwoord te formuleren op de vraag:

Wat is nodig om recht te doen? Op welke manier is het mogelijk om verbinding te maken met wat is gebeurd en iets te herstellen van de diepgaande schade die is toegebracht aan al deze kinderen en jongeren?

Geen gemakkelijke opgave. Want hoe vinden we een goede weg in dat beladen krachtenveld waar zoveel waarden, belangen en andere invloeden een rol spelen: rechtvaardigheid, gerechtigheid, genoegdoening, eerherstel, ontkenning, schaamte, de pijn van niet gezien zijn, wie draagt welke verantwoordelijkheid, schuld, slachtofferschap, macht en onmacht ...

Hoe dan ook willen we met deze visie de urgentie van een proces van erkenning en herstel voor jongeren uit de gesloten jeugdzorg onderstrepen en sensitiviteit helpen creëren voor wat daarin nodig is. We richten ons daarbij tot alle bij dit proces betrokken personen en organisaties.

Het is tijd om ons voor te stellen. We zijn Hannah Hollestelle, Mannus Boote, Mohini Awadhpersad, Nina Loefs en Karin Schaafsma⁶. We hebben de taak op ons genomen deze visie te ontwikkelen en schrijven. Vanuit de verbinding met de grote dosis professionele ervaringsdeskundigheid en praktijkkennis die bij ExpEx, Steunpunt Avalon en Levvel aanwezig is. We hebben ons verder laten inspireren in gesprek met mensen die vanuit verschillende perspectieven hun inzichten over erkenning en herstel met ons hebben gedeeld. En tenslotte hebben we in twee gespreksgroepen van ervaringsdeskundigen een conceptversie van deze visie besproken en een groep meelezers om feedback gevraagd.

We kunnen niet pretenderen dat deze visie ‘dé stem van de jongeren’ vertegenwoordigt – want die ene stem is er niet, er zijn vele.

Deze versie van de visie is de weerklank van onze dialoog over dit onderwerp tot nu toe. We hopen van harte dat de tekst stof tot nadenken biedt en uitnodigt tot verdere dialoog. En helpend is om verbinding te creëren tussen mensen die op wat voor manier dan ook onderdeel gaan uitmaken van het proces van erkenning en herstel voor jongeren uit de gesloten jeugdzorg.

Wat moeten we eerst begrijpen?

We willen geen lege woorden. En daarom moeten we eerst proberen de betekenis te vangen van de begrippen die een rol spelen bij erkenning en herstel - om hun lading over te brengen. Dit om echt te begrijpen waar het over gaat.

Trauma

Veel jongeren met ervaring in de gesloten jeugdzorg hebben wantrouwen ontwikkeld richting hulpverlening en maatschappij. Maar het gaat verder dan dat. Veruit de meeste jongeren zijn getraumatiseerd - vanuit hun verleden en opnieuw door wat ze in de geslotenheid hebben

⁶ Zie ook het deel ‘voedingsbronnen’ aan het einde van deze visie.

meegemaakt. Trauma maakt dat ze niet of nauwelijks een veilige basis kunnen voelen en altijd scannen op veiligheid. Taal geven aan dat enorme gevoel van onveiligheid, aan wat trauma met je doet, is niet gemakkelijk. En wát trauma met je doet is ook niet voor iedereen hetzelfde. Elke schakeling of verandering kan het basisgevoel van onveiligheid aanspreken. Angst oproepen.

Als je in de positie van ‘underdog’ bent gehouden, is de kans groot dat je gevoel van eigenwaarde is aangetast. En dat je extreem gevoelig bent geworden voor machtsongelijkheid en ongelijkwaardigheid. Als een systeem hierop is ingericht, trigger⁷ je daarop. En altijd is er het gevaar van opnieuw trauma oplopen. Identificatie met ‘een volwaardig mens zijn’ is voor veel jongeren niet goed mogelijk en ‘gewoon’ deelnemen aan de maatschappij moeilijk. Te vaak hebben ze ‘doe eens normaal’ gehoord. Zoiets gaat aan je kleven, het wordt een diepe overtuiging dat je niet voldoet. Daarbij komt dat je niet goed kunt functioneren, als je verbinding maakt met diepgaand trauma. Vanwege de heftigheid explodeer of implodeer je, raak je overspoeld, soms word je suïcidaal. Je wil uit de overvraging blijven, maar dat betekent vaak dat je jezelf isoleert. Dat maakt eenzaam. Overvraagd worden is moeilijk, dan is het heel moeilijk om nog iets te willen, die ruimte is er niet. Je voelt als geen ander de onveiligheid en dat maakt je over-waakzaam. Die hypersensitiviteit zorgt er ook voor dat je sterk ageert op onzuiverheid en oneerlijkheid - en een extreem gevoelige radar voor rechtvaardigheid ontwikkelt. Omgaan met mensen met trauma vraagt compassie en verbinding houden op basis van een respectvolle relatie. Trauma is een kwetsbaarheid die verzorgd moet worden.

Schuld en schaamte

Schuld en schaamte spelen een rol bij veel kinderen en jongeren die gesloten werden geplaatst en het duurt vaak een tijd voordat er het besef komt dat het niet aan hen lag, die bejegening, die uitsluiting, dat gevoel van vernedering. Ontschuldiging is daarom van wezenlijk belang: erkenning dat het niet hun schuld was. Erkenning van het feit dat zij goede, liefdevolle zorg hadden moeten ontvangen - iets waarin overheid en jeugdzorg enorm hebben gefaald, tijdens hun plaatsing en daarna. Erkenning van het feit dat ze geen probleemjongeren waren maar jongeren met problemen die slachtoffer werden van het debacle dat de JeugdzorgPlus is geworden. Het gaat erom dat hun recht op een veilige ontwikkeling is geschonden. Zij dragen hiervoor zelf geen verantwoordelijkheid. Dat erkennen maakt dat er de ruimte voor herstel kan ontstaan.

Gelijkwaardig zijn

In de instellingen hebben de jongeren tot in het diepst van hun poriën machtsongelijkheid ervaren. Ze hebben in een systeem verkeerd waarin anderen de macht hadden (de medewerkers, de instelling, de overheid, de wet). Een gevolg kan een diep gevoel van waardeloosheid zijn: een je niet gezien, niet gekend, niet gewaardeerd voelen om wie je bent. Onmacht en eigenwaarde hangen in deze context vaak nauw met elkaar samen. Gelijkwaardigheid moet daarom óók een centrale waarde zijn in het proces van erkenning en herstel, de betekenis van gelijkwaardigheid kan niet genoeg beklemtoond worden. Gelijkwaardigheid in de ontmoeting van mensen, organisaties en overheidssystemen.

Gelijkwaardigheid ontstaat in verbinding, in dialoog, wanneer de een zich niet boven de ander plaatst, de een niet de macht heeft of neemt om de ander kleiner te maken. En wanneer de een de

⁷ ‘Trigger’ is een moeilijk te vertalen woord. Het beschrijft een prikkel of situatie die een sterke emotionele en vaak ook fysieke reactie veroorzaakt bij iemand met een trauma, iets dat de psychische, emotionele wond raakt en oprakelt die in het verleden is opgelopen en (nog) niet is geheeld.

ander werkelijk probeert te begrijpen en van daaruit ook waardeert. Gelijkwaardigheid betekent zeggenschap mogen houden over je eigen verhaal.

Verlies en rouw

Veel jongeren uit de gesloten jeugdzorg hebben of krijgen na verloop van tijd het besef van een verloren jeugd. Ze realiseren zich wat ze niet gehad hebben en wat voorgoed voorbij is: je jeugd kun je niet meer inhalen of terughalen. Ze moeten afscheid nemen van een leven dat ze graag gehad hadden, maar nooit hebben kunnen leiden. Dat betekent rouwen. En van daaruit opnieuw leren op eigen benen te staan, opnieuw een eigen identiteit of zelfbeeld te vinden: iemand te zijn met eigen keuze mogelijkheden, iemand voor wie de ramen en de deuren open gaan, iemand van waarde, iemand die zich vanuit gelijkwaardigheid met anderen kan verbinden. Iemand ook die weer sociale rollen vindt: leerling zijn op school, vader of moeder worden, werknemer zijn, etc.

Herstel

Herstel is een veelomvattend begrip. En het is belangrijk om te beseffen dat herstel niet hetzelfde is als genezing. Herstel gaat over verdragen van of leven met iets dat niet overwaait. Want de kwetsbaarheden of de dingen die je hebt meegemaakt zijn niet verdwenen. Je leert ermee omgaan op een voor jou haalbare manier.

Voor herstel bestaat geen stappenplan of eindpunt, het is geen lineair proces. Herstel gaat over ervaringen van kracht en hoop vinden, balans zoeken, zin vinden en weer zin in het leven krijgen. Herstel is bovenal een persoonlijk en uniek proces van met vallen en opstaan groeien – en iedereen heeft zo zijn eigen weg en kompas.⁸ Jongeren uit de gesloten jeugdzorg moeten van ver komen, als het hierom gaat. Meestal is hun ontwikkeling al vroeg in hun jeugd geschaad of gestagneerd. De geslotenheid heeft die ontwikkeling vervolgens meer geschaad dan dat die baat gaf.

Erkenning en excuses

In de regel gaan erkenning en herstel hand in hand. Erkenning heeft verschillende lagen. Het begint met de erkenning dat het niet 'je eigen schuld' is en die erkenning kan vanuit verschillende 'bronnen' komen: van binnenuit als besef en inzicht, vanuit lotgenotencontact, vanuit excuses van vertegenwoordigers van de overheid en de gesloten jeugdzorg en meer. Excuses kunnen ook verschillende vormen hebben: individueel (bijvoorbeeld met een brief, kaart of via een persoonlijk gesprek) en collectief. Excuses moeten het onrecht erkennen, maken dat jongeren zich gezien en

⁸ ExpEx gebruikt de volgende omschrijving van de fasen van herstel:

1. Fase van overweldigd zijn door kwetsbaarheid; overleven. Eigenwaarde is ver te zoeken, er is diepe hopeloosheid en machteloosheid
2. Fase van strijden met de eigen kwetsbaarheid, het leven een strijd: er is voortdurend de angst opnieuw overmeesterd te worden door kwetsbaarheid, daartegen geen verweer te hebben; er is de vraag wie je bent los van je eigen kwetsbaarheid, hoe je je kunt ontworstelen aan je identiteit als slachtoffer? Er is het onderzoek hoe je kunt leven met je beperkingen en hoe je je leven opnieuw kunt inrichten met die beperkingen maar ook met de talenten en krachten die je hebt
3. Fase waarin er hoop ontstaat en de angst minder wordt, je bouwt aan je nieuwe ik, je ontdekt nieuwe mogelijkheden
4. Fase waarin de kwetsbaarheid meer op de achtergrond raakt, waarin je jezelf beter hebt leren kennen, rekening houdt met je valkuilen en je beperkingen, je bewust bent van je talenten en de ruimte hebt om je verbonden te voelen met anderen.

Steunpunt Avalon maakt in navolging van de herstelbeweging van de GGZ een onderscheid in drie niveaus van herstel: herstel van de relatie, herstel van de eigen gezondheid en herstel van het eigen functioneren.

gehoord voelen, hun wantrouwen respecteren, hun pijn en het trauma erkennen en zich ook rekenschap geven van secundaire schade zoals als dakloosheid, schulden en uitsluiting van onderwijs en werk.

Erkenning is wezenlijk voor de start van een proces van herstel. Excuses (individueel gegeven of collectief aangeboden) zijn ook wezenlijk, maar zijn niet perse nodig voor de start van een proces van herstel. Jongeren kunnen al een heel proces achter de rug hebben en dan kunnen excuses mogelijk een afsluiting zijn, of ze kunnen een lopend proces van herstel versterken.

Wat nodig is voor het proces

‘Wat we moeten begrijpen’ is dat een proces van erkenning en herstel rekening moet houden met veel gevoeligheden – en dus sensitief en zorgvuldig een weg moet vinden. Laten we proberen de richtingaanwijzers voor die weg te formuleren:

De aanpak: een relationeel proces

Erkenning en herstel vragen tijd en hebben geen vaste vorm. Het gaat erom voortdurend uit te vinden wat nodig en passend is, steeds in de ontmoeting en in dialoog met degenen die om wie het gaat. Het is dus een gezamenlijk, relationeel proces waarbij jongeren steeds actief ‘aangehaakt’ blijven.

Het feit dat een vaste vorm ontbreekt, mag niet leiden tot vrijblijvendheid of uitstel. Het gesprek tussen jeugdzorgorganisaties en ervaringsdeskundigen over excuses maken is al vanaf augustus 2024 gaande en het is dus écht tijd voor actie.

Waarden

In dit proces moeten de volgende waarden leidend zijn:

- Goed omgaan met trauma vraagt (emotionele) veiligheid, sensitiviteit en besef van de ‘triggers’, rust en ruimte om jongeren hun eigen tempo te laten bepalen (niet overvragen), eigen regie.
- Omgaan met schuld en schaamte vraagt ontschuldiging en volmondig (zonder mitsen en maren) verantwoordelijkheid nemen voor de schade die is toegebracht door diegenen die dit (mede) hebben laten gebeuren.
- Gelijkwaardigheid is een centrale waarde en daarvoor is sensitiviteit voor machtsongelijkheid (ook op micro niveau) nodig, net als eerlijke communicatie: oprechtheid, géén lege woorden, géén lege gebaren (de wil elkaar werkelijk te verstaan).
- Gelijkwaardigheid vraagt ook onvoorwaardelijkheid (ruimte voor ambivalentie, geen verwachtingen van een stijgende lijn, niet opnieuw beoordelen).
- Rouw (het afscheid van de verloren jeugd) heeft ruimte voor ontmoeting en verbinding nodig.
- Bij alles moet (mede)menselijkheid de boventoon voeren: oprecht en doorleefd.

Vormen van erkenning en herstel

Verskillende vormen van erkenning en herstel kunnen helpend zijn in het proces dat ons voor ogen staat. We vatten ze hieronder in vier clusters samen – als suggesties, als idee en zonder de pretentie volledig te zijn. Ongetwijfeld zullen er meer vormen te verzinnen zijn:

Verantwoordelijkheid erkennen/excuses aanbieden (persoonlijk en collectief)

Het is essentieel dat de overheid en jeugdzorgorganisaties hun verantwoordelijkheid erkennen richting jongeren, niet alleen als organisaties, als publieke dienstverlening, als onderdeel van een systeem dat jongeren ernstig heeft beschadigd, maar óók vanuit hun mens-zijn. Dit omdat

verantwoordelijkheid erkennen in de vorm van excuses een oprecht en doorleefd gebaar moet zijn en ook als zodanig moet kunnen worden ontvangen.

- Excuses als collectief gebaar (collectief vanuit de ‘zender’ zowel als de ‘ontvanger’), door overheid en zorginstellingen gezamenlijk aan alle jongeren die geleden hebben onder de gesloten jeugdzorg.
- Excuses als een persoonlijk en individueel gebaar, bijvoorbeeld vanuit de zorginstelling naar de jongere die daar verbleef.

‘Holding environment’: plekken (fysiek en online) die verbinden

Plekken creëren waar mensen elkaar kunnen ontmoeten, waar ze samen dingen kunnen doen en/of het gesprek kunnen voeren over wat is gebeurd, woorden geven aan wat hen is aangedaan, plekken waar zij het slachtofferschap kunnen overstijgen

- Met lotgenoten. Lotgenotencontact kan voor veel jongeren helpend zijn. Het is laagdrempelig, kleinschalig, gelijkwaardig, informeel en ongedwongen.⁹
- Met familie, vrienden of andere naasten.
- Met vertegenwoordigers van jeugdzorg, overheid.

Symbolen die blijven bestaan

Bijvoorbeeld een monument/kunstwerk ter herinnering aan het leed en dat dit nooit meer mag gebeuren. Symbolen, foto's, gebruiksvoorwerpen die herinneren aan de tijd van geslotenheid. Of een museum Kinderrechten.

Individuele financiële tegemoetkoming

Een individuele financiële tegemoetkoming is óók een van de opties. Geen algemene compensatieregeling, maar het reserveren van een budget van waaruit een specifieke behoefte van een jongere, voortkomend uit de opgelopen schade in de geslotenheid en gericht op herstel, kan worden vervuld - zoals een alternatieve therapie of het kwijtschelden van opgelopen studieschuld.¹⁰

Procesbegeleiding

Het zal duidelijk zijn dat voor dit proces passende procesbegeleiding noodzakelijk is: een vorm van dienend leiderschap, recht doende aan de beschreven aanpak en waarden. We moeten die procesbegeleiding niet lichtvaardig opvatten, vanwege de diepgaande emoties die in het spel zijn en ook de voortdurende noodzaak aan te sluiten op wat in een bepaalde situatie voor individuele jongeren helpend is in hun proces. Want er is geen eenduidige route of stappenplan. Dit vraagt wellicht om een klein team van procesbegeleiders die elkaar kunnen vervangen en ondersteunen.

Tot slot: het moet voor altijd anders!

Het is essentieel dat oprecht en doorleefd recht wordt gedaan aan de jongeren uit de gesloten jeugdzorg. Met deze visie hebben we de grondhouding beschreven van waaruit een proces van erkenning en herstel vormgegeven kan worden, voor iedereen die in dat proces betrokken is. We hopen en wensen dat hiermee een beweging op gang komt waardoor we ook als maatschappij doordrongen raken van het besef dat het voor altijd anders moet.

⁹ Het is belangrijk dat het lotgenotencontact wordt begeleid/gefaciliteerd door een ervaren ervaringsprofessional die de kracht aanspreekt van de jongeren in plaats van het slachtofferschap.

¹⁰ Zie ook punt 3 van het artikel van ExpEx op basis van gesprekken met ervaringsdeskundigen: expex.nl/input-en-ideeen-van-expex-voor-excuus-erkenning-en-herstel

Als we (als ouders, als hulpverlening, als overheid, als maatschappij) echt willen zorgen dat het voor altijd anders gaat, moeten we anders omgaan met kinderen en jongeren die op wat voor manier dan ook uit de bocht vliegen. Dat betekent dat we nog veel kritischer moeten zijn op uithuisplaatsingen als ‘oplossing’, dat we altijd mét kinderen en jongeren blijven praten, dat we kinderen en jongeren niet op zichzelf zien maar altijd in de verbanden waarin zij leven. En dat we leren om anders om te gaan met risico’s: de illusie van controle laten varen – waarmee er ruimte komt voor liefdevolle zorg.

Voedingsbronnen

Mensen die we interviewden

- Wilma Boevink (gepromoveerd op ‘herstel, empowerment en ervaringsdeskundigheid in de psychiatrie’, grondlegger van de herstelbeweging in Nederland, stond aan de wieg van het concept ervaringsdeskundigheid).
- Fleur Souverein (senior onderzoeker bij Restorative Justice Nederland, innovatie- en kenniscentrum voor herstelrecht, tevens onderzoeker bij de Academische werkplaats Risico Jeugd).
- Laurentien van Oranje (geïnterviewd als oprichter van de Stichting (Gelijk)waardig Herstel voor de gedupeerden van de kinderopvangtoeslag affaire)
- Nina Huygen (kwartiermaker Erkenning en Herstel, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties) en Mohamed Gahtar (Projectleider bij Rijksconsultants)

Meelezers en meedenkers

Meerdere mensen hebben meegelezen en meegedacht. Waarvoor hartelijk dank! We noemen hier:

- Arno Lelieveld (bestuurder Jeugdbescherming Gelderland)
- Mariëtte Verhoef (voormalig bestuurder Levvel)
- Nellie de Koning (bestuurder Levvel)
- Rutger Brouwer (bestuurder Levvel)
- Annemiek Harder (Bijzonder hoogleraar Horizon-leerstoel Wetenschappelijk onderbouwde jeugdzorg en onderwijs, Erasmus Universiteit Rotterdam)
- Noah van der Zande (projectleider project [Samen sterk: de rol van lotgenotencontact voor jongeren met traumatische jeugdervaringen](#) en onderzoeker ExpEx)
- Noa van Hagen (oprichter en bestuurder Steunpunt Avalon)
- Ivo Aben (kinder- en jeugdpsychiater, adviseur Steunpunt Avalon)
- Gieke Buur (Ondersteuningsteam Zorg voor Jeugd (OZJ))
- Eva Mulder (directeur Academische Werkplaats Risicojeugd)
- Frederique Coelman (directeur bij Levvel)
- Liesbeth Postma (directeur bij Levvel)
- Fleur Souverein (senior onderzoeker bij Restorative Justice Nederland, innovatie- en kenniscentrum voor herstelrecht, tevens onderzoeker bij de Academische werkplaats Risico Jeugd).
- Nina Huygen (kwartiermaker Erkenning en Herstel, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties)
- Mohamed Gahtar (Projectleider bij Rijksconsultants, in het kader van Erkenning en Herstel, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties)

Gespreksgroepen

- Sanne van der Laan (ExpEx, ervaringsprofessional bij Levvel)

- Meike Nijwening (NJR)
- Amon de Regt (ExpEx)
- Anne Krijtenburg (ExpEx)
- Een aantal ervaringsdeskundige jongeren via Platform Avalon

Andere inspiratiebronnen

(een selectie van boeken, artikelen, rapporten, websites, films etc.)

- 'Jason', een film van Maasja Ooms (2021) over de dan 23-jarige Jason Bhugwandass die op zijn zestiende in de gesloten jeugdzorg werd geplaatst
- Eenzaam gesloten, onderzoek naar de ervaringen van jongeren naar ZIKOS, Jason Bhugwandass (2024)
- Experienced Experts: aan het werk met ervaringskennis (training van ExpEx)
- Explosieve ervaringen: onderzoek naar kindermishandeling, erkenning en eerherstel van oud-bewoners van 'Jeugddorp De Glind', Annemiek Harder, Marlene van Steensel (Erasmus universiteit Rotterdam, 2026)
- Je bent maar een kind, je durft gewoon niet. Wat jongeren nodig hebben om zich uit te spreken tijdens hun verblijf in de residentiële jeugdhulp (rapport Kinderombudsman, 2026)
- (Gelijk)waardig herstel. Inzichten en aanbevelingen van kinderen, jongeren en ouders zelf ten dienste van de landelijke en lokale aanpak van de kinderopvangtoeslagaffaire, Number 5 Foundation (2021)
- Daadwerkelijk veranderen. Evaluatie erkenningsmaatregelen voor slachtoffers van geweld in de jeugdzorg (Rapport Universiteit voor Humanistiek i.o.v. WOCD, 2025)
- Onvoldoende beschermd, geweld in de Nederlandse jeugdzorg van 1945 tot heden (rapport Commissie de Winter, 2019)
- Ik laat je niet alleen. Een gezamenlijk onderzoek naar het verminderen van vrijheidsbeperkende maatregelen in JeugdzorgPlus (eindrapport Academische Werkplaats Risicojeugd, i.o.v. Jeugdzorg Nederland, 2024)
- Waarheid, eerherstel en gerechtigheid. Een onderbelichte fase in het proces van traumaheling, Judith L. Herman (2024)
- "Deze jongeren komen binnen in de hoop dat ze eindelijk een behandeling krijgen. In werkelijkheid stappen ze een repressief klimaat binnen dat lijkt op de strengste gevangenissen. Dat kan leiden tot nog ernstigere trauma's." Het kan niet zo zijn dat we zoveel jongeren hebben die trauma's oplopen in een systeem, waar een overheid ze hoort te beschermen." Aldus Hoogleraar Jeugdrecht Mariëlle Bruning (Bron: <https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2512417-getraumatiseerd-en-opgesloten-zorg-voor-psychiatrische-jongeren-voldoet-niet>)
- Magazine erkenning en herstel van BZK https://drive.google.com/file/d/1yHR8_ONDq1P2lIDjhVumxAAdsYD_eORV/view?usp=drive_link
- Het boek van vergeving, Desmond Tutu (oorspronkelijke Engelstalige uitgave 2014)
- [Samen sterk: de rol van lotgenotencontact voor jongeren met traumatische jeugdervaringen](#)
- 'Weten hoe het voelt', visie ervaringskennis Levvel <https://www.levvel.nl/pdf/visie-ervaringskennis-weten-hoe-het-voelt-22-juli-2024>

Korte schets van wie wij zijn

En tenslotte hebben wij geput uit onze eigen kennis en ervaring en uit die van onze eigen omgeving:

- *Hannah Hollestelle*
Als voorzitter van Stichting ExpEx en ervaringsdeskundige zet ik me in voor een jeugdzorg waarin veiligheid en gelijkwaardigheid niet alleen uitgangspunten zijn, maar daadwerkelijk worden ervaren door jongeren zelf. Voor mij is de stem van jongeren geen aanvulling op beleid en

praktijk, maar een essentiële bron van kennis en richting.

In mijn werk versterk ik collectieve ervaringskennis en draag bij aan herstelgerichte praktijken waarin kwaliteit van zorg wordt beoordeeld vanuit het perspectief van degenen die de zorg ontvangen. Ik geloof dat zorg pas goed is wanneer jongeren zich gehoord, serieus genomen en veilig voelen. Daarom werk ik aan structurele erkenning van ervaringskennis, zodat de inzichten van jongeren duurzaam worden verankerd in organisaties en besluitvorming.

- *Mannus Boote*

Ik bouw mijn werk op collectieve ervaringskennis van jongeren en begeleid hen bij het delen van hun herstelverhaal. Als trainer bij Stichting ExpEx heb ik veel negatieve ervaringen gehoord van jongeren die opgesloten werden. Ik heb samen met andere ervaringsdeskundigen excuses en herstel voor jongeren na gesloten jeugdzorg op de politieke agenda gekregen. Ook heb ik meegedacht bij het Beroepscompetentieprofiel voor ervaringsdeskundigheid en was betrokken bij verschillende visiedocumenten voor ervaringsdeskundigheid.

- *Mohini Awadhpersad*

Ik ben een ervaringsprofessional in het werkveld en o.a. pleitbezorger voor de transformatie van gesloten jeugdzorg. Vanuit mijn eigen ervaring en de ervaringen van andere jongeren zet ik me in voor herstel, erkenning en structurele verandering binnen het jeugdveld. In mijn werk o.a. bij Stichting ExpEx en in samenwerkingen met andere organisaties/partijen zet ik mijzelf in voor een jeugdveld waarin het verhaal van de jongeren niet alleen wordt gehoord, maar ook daadwerkelijk richting geeft aan verandering. Mijn inzet maakt het onzichtbare zichtbaar namelijk; de impact van geslotenheid op een kinderleven, het belang van erkenning voor herstel en de noodzaak van een jeugdzorgsysteem dat gebouwd is op relatie, menselijkheid en vertrouwen.

- *Nina Loefs*

Ik ben lichaamsgericht behandelaar in de psychiatrie en werk vanuit mijn eigen praktijk intensief met jongeren die ervaring hebben met (gesloten) jeugdzorg. Daarnaast heb ik jarenlang gewerkt als ervaringswerker binnen de psychiatrie, waar ik mede vorm heb gegeven aan de ontwikkeling van visie op ervaringsdeskundigheid en herstelgerichte zorg. Mijn professionele inzet is geworteld in zowel vakkennis als doorleefde ervaring.

Vanuit Steunpunt Avalon ben ik bij deze visie betrokken. Steunpunt Avalon is een community voor jongeren die worstelen met psychische problemen of ontwrichtende jeugdervaringen en gemotiveerd zijn om te werken aan herstel. Het steunpunt biedt een veilige, informele ontmoetingsplek waar herkenning, onderlinge steun en het versterken van eigen kracht centraal staan, in nauwe verbinding met de gemeenschap om hen heen.

- *Karin Schaafsma*

Ik ben schrijver, denker en gespreksleider, sinds 2018 werkzaam bij Levvel (gespecialiseerde jeugdhulp in Amsterdam en omstreken). Van dichtbij was ik destijds betrokken bij de afbouw van de gesloten jeugdzorg van Levvel (De Koppeling) en beschreef de werkwijze die hiervoor nodig was in 'Kalme hersenen, warm hart' (gebaseerd op presentie/relatieel werken). Ook schreef ik in samenwerking met de ervaringsprofessionals van Levvel de visie op ervaringskennis: 'Weten hoe het voelt' <https://www.levvel.nl/pdf/visie-ervaringskennis-weten-hoe-het-voelt-22-juli-2024> en teken voor de tekst van deze visie.

Met dank aan Lorette van der Werf die betekenisvol en van binnenuit woorden kan geven aan wat trauma is en met je doet.